

Anne-Maarit Palohuhta

Teurastus hevosen lopetusvaihtoehtona

Opinnäytetyö
Syksy 2014
Elintarvike ja maatalous
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Elintarvike ja maatalous

Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Elintarviketuotanto

Tekijä: Anne-Maarit Palohuhta

Työn nimi: Teurastus hevosen lopetusvaihtoehtona

Ohjaaja: Anu Katila

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 43

Liitteiden lukumäärä: 3

Hevosharrastus on kasvanut vuosien saatossa suuresti. Ennen hevonen on ollut apuna maa- ja metsätöissä, nykyään se on ihmisen kaveri, harrasteväline ja hellyyden kohde. Vuosittain Suomessa lopetetaan noin 5000 hevosta, joista suunnitteen vain kolmasosa päätyy elintarvikeketjuun. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää hevosten omistajien ajatuksia ja suhtautumista teurastukseen hevosten lopetusmenetelmänä. Lähtökohtana tutkimukselle oli oma harrastustausta ja mielenkiinto aihetta kohtaan.

Työn teoriaosassa käsitellään hevosen ja ihmisen suhdetta, hevosenlihan ominaisuuksia, hevosen lopettamista ja loppusijoitusta sekä teurastusta. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla kuutta hevosen omistajaa. Kaikki haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina, jotka nauhoitettiin ja purettiin tekstimuotoon. Lisäksi suoritettiin yksi yrittäjähaastattelu pienteurastamolla. Tämän haastattelun tarkoituksena oli selvittää tutkijalle teurastusprosessin kulkua ja nykytilaa.

Tutkimuksen tulokset antoivat positiivisen kuvan hevosen teurastuksesta. Lopetusmenetelmänä se on hevoselle nopea ja kivuton. Joillekin se voi olla myös ainut tapa lopettaa hevonen, koska ruhon hävittäminen on työlästä. Vastauksissa nousi esiin myös ekologinen puoli: teurastuksessa hevosen liha päätyy elintarvikeketjuun eikä maaperää saastuttamaan. Kehittämiskohteita teurastusketjussa vielä kuitenkin on. Teurastamoiden epätasainen jakaantuminen, hevosesta saatava hinta ja lääkekirjanpito vaatisivat vastaajien mielestä toimenpiteitä. Myös informaatiota teurastuksesta tulisi jakaa hevosten omistajille aktiivisemmin. Tutkimuksesta ei voi tehdä merkittäviä yleistyksiä tilastollisesti, koska otanta on suppea. Opinnäytetyö voi kuitenkin toimia pohjana uusille tutkimuksille, koska tutkimustyötä hevosten teurastusmahdollisuuksien kehittämisessä vielä riittää.

Avainsanat: hevonen, teurastus, hevosen lopetusvaihtoehdot, loppusijoitus, hevosenliha

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Food Processing

Author/s: Anne-Maarit Palohuhta

Title of thesis: Slaughtering in option of ending horses life

Supervisor(s): Anu Katila

Year: 2014

Number of pages: 43

Number of appendices: 3

The relationship between human and horse has changed a lot over the years. A horse is for its owner a friend, hobby equipment and an object of affection. Formerly it was a big help with farm and forestry work. Today in Finland about 5000 horses are killed each year and only a small amount of that ends up in the food chain. The purpose of this thesis is to discover what the horse owners' thoughts and attitudes are towards slaughtering horses. My own background with horses gave me the idea for this work.

In the theoretical part of this work deals with the relationship between man and horse, the characteristics of horsemeat, the disposal of the dead horse as well as horse slaughtering. The material for this work was collected by interviewing seven different people. Six of them are horse owners and one is an entrepreneur from a small slaughterhouse. All interviews were made individually. The Interviews were recorded and then transcribed.

The results regarding horse slaughtering were positive. It is a fast and painless way to end a horse's life. It is also ecological because the meat is utilized instead of being buried in the ground. However, there are still areas for development. The slaughterhouses should be evenly distributed around the country, the price for the horse meat should be higher and the medical accounting should be more specific. Also information about horse slaughtering should be more available. This thesis may serve as a basis for new studies around horse slaughtering.

Keywords: horse, slaughter, ending options of horse, disposal, horse meat

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Tausta.....	7
1.2 Tavoitteet ja rajaus.....	7
1.3 Viitekehys.....	8
2 HEVONEN JA IHMINEN	10
2.1 Historiaa.....	10
2.2 Hevossuhteen muutos	11
3 HEVOSENLIHA	12
3.1 Lihan koostumus.....	12
3.2 Hevosesta saatava lihan määrä.....	14
3.3 Hevosenlihan käyttö Suomessa.....	15
3.4 Hevosenlihan käyttö muualla maailmassa	15
4 HEVOSEN LOPETTAMINEN JA LOPPUSIJOITUS.....	17
4.1 Hevosen lopetustavat.....	17
4.2 Ruhon hävittäminen	18
4.2.1 Hautaaminen.....	18
4.2.2 Polttaminen	19
4.2.3 Käsittelylaitokset	19
4.2.4 Haaskakäyttö	19
5 HEVOSEN TEURASTUS.....	21
5.1 Teurastuksen eteneminen.....	21
5.2 Hevoselta vaadittavat asiakirjat.....	22
5.3 Poistoilmoitus.....	23
5.4 Muut vaatimukset	23
5.4.1 Alkutuotannon toimijaksi ilmoittautuminen	24
5.4.2 Omavalvonta.....	24

5.4.3	Ketjuinformaatio	26
6	TUTKIMUSMENETELMÄT	27
6.1	Puolistrukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu	27
6.2	Tutkimuksen toteutus	28
7	YRITTÄJÄHAASTATTELU.....	29
8	TULOKSET	31
8.1	Haastateltavien taustatiedot.....	31
8.2	Hevosten lopettamissyöt ja lopetusvaihtoehdot	31
8.3	Vastaajien suhtautuminen teurastukseen	32
8.3.1	Teurastuksen hyvät ja huonot puolet	32
8.3.2	Hevosenliha elintarvikkeena	34
8.4	Teuraaksi viemisen sujuvuus ja ehdot teurastukselle	34
8.5	Teurastuksen kehitysideoita.....	35
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA.....	37
9.1	Johtopäätökset.....	37
9.2	Pohdintaa.....	38
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	43

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys 9

Taulukko 1. Hevosenlihan keskimääräinen koostumus per 100 gramman annos muihin eläimiin verrattuna. 13

Taulukko 2. Hevosen ruhopainon jakaantuminen ruhonosittain..... 14

1 JOHDANTO

1.1 Tausta

Vuonna 2013 hevosten lukumäärä Suomessa oli 75 000. Raviharrastajia oli 200 000 ja ratsastuksen harrastajia 170 000. Hevostalleja oli 16 000, ja talliyrietykset työllistivät 15 000 ihmistä. Varsoja Suomeen syntyi 3350. Ratsastuksen harrastajista 93 prosenttia oli tyttöjä ja naisia, loput seitsemän prosenttia poikia ja miehiä. Aikuisten osuus harrastajista oli 56 prosenttia. (Hevostalous lukuina 2013, 3–4, 6 [viitattu 10.10.2014].)

Noin 5000 hevosta lopetetaan Suomessa vuosittain. Suurin piirtein kolmasosa teurastetaan pienteurastamoilla. Sen lisäksi osa teurastetaan kotitarvekäyttöön tiloilla. Loukkaantuneita, vaikeasti sairaita sekä lääkittyjä hevosia lopetetaan kotitalleilla. Teuraaksi viemisen esteenä voi olla sairauksien ja lääkitysten lisäksi hevostenomistajien tunteet. (Airaksinen & Heiskanen 2013, 77.) Tällä hetkellä Suomessa on 13 teurastamoja, jotka vastaanottavat hevosia. (Hevosia vastaanottavia teurastamoja [viitattu 13.10.2014]).

Ruokamaailmassa vallitsevana trendinä on ruuan raaka-aineiden puhtaus, kotimaisuus ja eettisyys. Suomalainen hevonen on pääsääntöisesti hyvin hoidettu ja saanut elää hyvän elämän. Hevosten hoitoon panostetaan nyt enemmän kuin aikaisemmin, mistä johtuen suomalainen hevosenliha on eettistä ja maistuvaa ruokaa. Toisaalta jotkut näkevät hevosen kaverina, jota ei voisi kuvitellakaan omalle lautaselleen. Tämä ajatusmaailma antoi idean lähteä selvittämään, miksi jotkut vievät hevosensa teuraaksi ja toiset taas eivät.

1.2 Tavoitteet ja rajaus

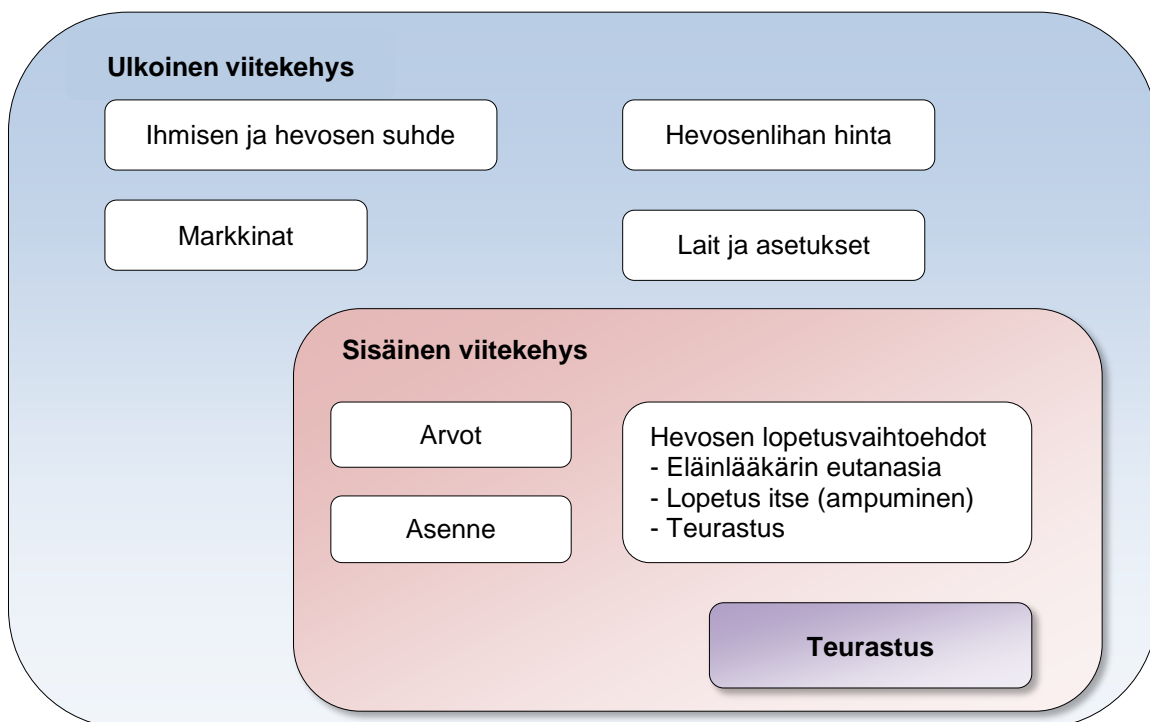
Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää hevosten omistajien näkemyksiä ja suhtautumista hevosten teurastukseen. Mitkä syyt vaikuttavat hevosen lopetustavan valintaan? Tarkoituksena on saada selvyys myös siihen, millä ehdoilla hevosia vietäisiin teurastamolle ja millä keinoin teurastusta saataisiin lisättyä. Opinnäytetyö

tarjoaa tietoa hevosten lopetusvaihtoehdoista ja loppusijoituksesta. Siitä voi olla hyötyä hevosten omistajille kun he miettivät oman hevosensa lopettamista. Myös kuluttajat ja hevosenlihan ”vastustajat” voivat saada uusia ajatuksia ja näkökulmia omiin ajattelumalleihinsa.

Opinnäytetyön kysymyksiin haetaan vastauksia puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, jotka suoritetaan yksilöhaastatteluina. Tutkittavaksi joukoksi rajautui hevosen omistajia, joiden hevosenpito on ammattimaisia piirteitä omaavaa, sekä hevosalan ammattilaisia. Tällaisella ryhmän rajauksella pyritään siihen, että teurastukseen saataisiin jatkumoa.

1.3 Viitekehys

Opinnäytetyön viitekehys koostuu sisäisestä ja ulkoisesta viitekehuksesta (kuvio 1). Sisäinen viitekehys käsittää teurastuksen ja hevosen lopettamisen muilla menetelmillä, kuten eläinlääkärin toimesta lääkkeillä. Hevosen omistajan arvot ja asenne vaikuttavat siihen, minkä lopetusvaihtoehdon hän hevoselleen valitsee. Joidenkin mielestä eläinlääkärin suorittama lääkelopetus on hevoselle arvokkain ja rauhallinen tapa lähteä pois, toiset taas kokevat, että teurastus on nopea ja eettinen tapa päästää hevonen vihreimmille laitumille. Ulkoiseen viitekehukseen kuuluvat ihmisen ja hevosen suhde, lait ja asetukset sekä osiltaan myös hevosen lihasta saatava hinta ja markkinat. Ihmisen ja hevosen suhde on tärkeä tekijä, kun miettii hevosen lopettamista. Nykyajan inhimillistetty hevonen voi omistajansa mielestä kärsiä teurastustilanteessa, ja siksi hän valitsee lääkelopetuksen. Lait ja asetukset saattavat rajoittaa hevosen teurastamista, vaikka omistaja muuten olisikin teurastuksen kannalla. Teuraaksi ja elintarvikekäyttöön vietävän hevosen lääkekirjanpito ja asiakirjat on oltava lain mukaiset, eikä kiellettyjä lääkeaineita saa löytyä kirjanpidosta. Jos kiellettyjä lääkkeitä on käytetty eivätkä varoajat ole umpeutuneet, ei teurastus ole tällöin lopetusvaihtoehtona. Yksi teurastukseen vaikuttava tekijä on myös hevosesta saatava hinta. Hinnan ollessa alhainen, teurastamolle ei välttämättä viitsitä lähteä kuljettamaan hevosta, koska matkakulut syövät osansa.

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys.

2 HEVONEN JA IHMINEN

2.1 Historiaa

Hevoset ovat olleet näkyvästi esillä ihmisten työssä ja arjessa aikojen kuluessa. Hevonen on ollut rikkauden ja vallan symboli monissa kulttuureissa. Sen rooli yhteiskunnassa on muuttunut lähes täydellisesti, kun vertaa viisi vuosikymmentä sitten. Työjuhdata ja sotaratsusta on muuntautunut suosittu urheilu- ja harrastekaveri. (Schuurman 2012, 23.)

Suomeen hevoset ovat tulleet ihmisten mukana ja niitä on myös tuotu tänne. Hevosia on ollut täällä ainakin 2000 vuotta. Tamma-Karjala oli alue Suomessa, jossa hevosia kasvatettiin ja niitä vietiin myös ulkomaille 1300-luvulta lähtien. (Schuurman 2012, 24.) Tilanne oli erikoinen, koska hevosia kasvatettiin myytäväksi Karjalassa ja Savossa, mutta samaan aikaan Satakunnassa ja Pohjanmaalla kasvatus ei ollut riittävästi edes omiin tarpeisiin (Haavikko 2003, 111).

Hevosta hoidettiin ja ruokittiin paremmin kuin muita kotieläimiä, koska se on pysynyt palvelemaan ihmistä kriittisissä tehtävissä. Joissakin Euroopan maissa hevosta pidettiin niin arvossaan ja läheisenä ihmiselle, että sen lihaa ei haluttu syödä. Arvostuksesta kertoo myös se, että hevosen hoito ja käyttö oli miesten tehtävä. Naiset saivat hoitaakseen vähempiarvoista karjaa kotitöiden lisäksi. Hevosen hoitoa ja käsittelyä opetettiin kuitenkin jossain määrin naisille ja lapsille, esimerkiksi asiointimatkinsa nainen sai hoitaa hevosella. (Schuurman 2012, 24,26.)

Suomenhevonen on esimerkki hevosrodusta joka liitettiin kansalliseen identiteettiin, koska se osallistui sotaan ja sodan jälkeiseen jälleenrakentamistyöhön maataloilla. Suomessa hevosia on käytetty sodan lisäksi peltotöissä ja metsätöissä, ja se olikin tärkein voimanlähde maataloudessa. Myös matkantekoon hevonen oli omiaan. Vuonna 1817 Suomessa järjestettiin ensimmäiset ravikilpailut, ja pikkuhiljaa ravit vakiintuivat ja ovatkin nyt iso osa hevoskulttuuriamme. Teollistuminen ja maatalouden koneellistuminen laskivat Suomen hevosmäärän alas. 1950-luvulla hevosia oli vielä 400 000, mutta määrä laski niin rajusti että vuonna 1980 hevosia oli enää 31 500. (Schuurman 2012, 24 – 27.)

2.2 Hevossuhteen muutos

Hevoskulttuuri on vuosien saatossa muuttunut täysin. 1980-luvulta lähtien hevosmäärä on jälleen lähtenyt kasvuun. Syynä tähän on hevosharrastuksen, etenkin ratsastuksen, lisääntyminen. Hevosista on tullut harraste- ja kilpakavereita joiden tarkoitus on tuottaa omistajilleen mielihyvää. Lisäksi hevonen on tullut osaksi naisten maailmaa. Ratsastuksen harrastajista noin 94 prosenttia on naisia ja tyttöjä, kun taas raviurheilussa on edelleen miehiä suurin osa valmentajista, ohjastajista ja kasvattajista. (Schuurman 2012, 29, 32.)

Teollistuminen ja kaupungistuminen ovat aiheuttaneet sen, että yhteys alkutuotantoon on hämärtynyt. Tämä on johtanut eläinsuhteen muuttumiseen. Nykyään tietoa hevosista etsitään kirjoista ja kursseilta, kun taas ”ennen vanhaan” tieto perittiin kokeneemmilta ja opittiin hevosten kanssa olemalla ja työskentelemällä. Tämän päivän hevoskäsitys huomioi hevosen luonnollisen ja lajityypillisen käyttäytymisen, mutta samaan aikaan hevosta inhimillistetään antamalla hevoselle inhimillisiä piirteitä. Hevosesta on tullut toiminnan keskipiste ja sen kanssa oleminen liittyy vapaa-aikaan, kun taas aikaisemmin se toimi työeläimenä. (Leinonen 2010 [viitattu 18.10.2013].)

Käsittelytaidoissa on harrastajilla parantamisen varaa, vaikka vanhemmatkin hevosihmiset kokevat, että hevosten hoito ja lääkintä ovat nykyään parempaa kuin ennen. Ammattilaiset ja vanhemman polven ihmiset ovat samaa mieltä siinä, että ihmisen tulee olla hevoselle johtajana. Hevosesta on tullut vain harrasteväline, ja sen tarpeet on unohdettu. Ihmisten hevosenlukutaito on heikentynyt samalla kun hevosista vieraannutaan, ja näistä syistä ei välttämättä osata tehdä hevosen hyvinvointia koskevia oikeita johtopäätöksiä. Nykyään hevosen hoitoon on käytettävissä enemmän rahaa kuin ennen, ja niistä onkin tullut empaattisen toiminnan keskipisteitä. Vaarana tässä kaikessa on, että hevosta inhimillistetään liikaa ja kääritään pumpuliin. (Leinonen 2010 [viitattu 18.10.2013].)

3 HEVOSENLIHA

3.1 Lihan koostumus

Eläimen ikä, rotu, eläinlaji ja ruhonosa vaikuttavat lihan koostumukseen. Lihassa on proteiineja, rasvaa, vitamiineja, kivennäisaineita ja vettä, jotka ovat tärkeitä ravintoaineita ihmisen ruokavaliossa. Hiilihydraattien osuus on pieni. Lihan vesi- ja rasvapitoisuus on yhteensä noin 80 % lihan koostumuksesta. Siankyljessä rasvan määrä on suurempi kuin veden, ja naudan paistissa puolestaan vesipitoisuus on suuri ja rasvapitoisuus pieni. Lihassa oleva vesi on suurimmalta osin vapaana vetenä lihaskudoksessa. Tärkeä ominaisuus on vedensidontakyky, joka vaikuttaa lihavalmisteen rakenteeseen. Liha pysyy mehevänä ja mureana kun vesi ei irtoa lihasta esimerkiksi kuumennettaessa lihaa ruoanvalmistuksen yhteydessä. Lihaskudoksessa on myös suurin osa proteiineista. Lihan proteiinit sisältävät runsaasti välttämättömiä aminohappoja, josta johtuen liha on ravitsemuksen kannalta tärkeä tekijä. Vähärasvainen liha on parempaa kuin rasvainen liha, koska se sisältää enemmän proteiineja. (Ijäs & Välimäki 2008, 91–92.)

Hevoselihassa on melko vähän rasvaa ja rasva on väriltään keltaista. Rautaa ja proteiinia on runsaasti, kun taas natrium- ja kolesterolipitoisuudet ovat alhaisia. Lihassa esiintyy sokerin makua, joka johtuu hevosen perimästä, työhistoriasta ja ruokinnasta. Varsan lihaan sokerin maku tulee imettävän tamman maidosta. Hevoseliha on syvän tumman punaista, mureaa ja pehmeän makuista. Vanhempien hevosten liha on kokonaisuudessaan lihavalmisteteollisuuden raaka-ainetta, koska se on sitkeämpää ja mauttomampaa kuin nuoremman hevosen. Hevoselihalla on erinomainen glykogeenipitoisuus, ja tästä johtuen arvokkaimmat osat käytetään kylmäsavutuotteisiin ja meetvursteihin. Ruokamakkaroiden raaka-aineiksi päätyvät halvemmat lihalajitelmat. (Ijäs, Leino & Åkerström 2001, 8–9.)

Myoglobiini on proteiini, joka vaikuttaa lihaskudoksen ja lihasnesteen väriin. Se vaikuttaa lihan värin voimakkuuteen niin, että esimerkiksi hevosenliha on tummaa ja sianliha vaaleaa. Tumma väri voi johtua myös lihasten suuresta käytöstä sekä iästä. Vanhemman eläimen lihas on tummempaa kuin nuoremman. Myoglobiinin määrä vaihtelee eri eläinten lihassa. (Ijäs & Välimäki 2008, 92.)

Terveystietoiset kuluttajat välttävät punaista lihaa sen sisältämän tyydyttyneiden rasvahappojen ja kolesterolin vuoksi. Hevosenlihan rasva on suurilta osin tyydyttymättömiä rasvahappoja. Proteiinia on suunnilleen saman verran kuin naudan- ja sianlihassa, mutta sulavuus on parempi ihmisen ruoansulatuselimistössä (Taulukko 1). Koreassa on tutkittu, että hevosenlihassa on ihmisille hyödyllisiä palmitoleiinihappoja ja α -linoleenihappoa enemmän kuin naudassa ja siassa. Lisäksi hevonen on hyvä fosforin, raudan, sinkin, kuparin ja B 12- vitamiinin lähde. (Hyvät pihvit tehdään hevosenlihasta [viitattu 24.4.2013].)

Taulukko 1. Hevosenlihan keskimääräinen koostumus per 100 gramman annos muihin eläimiin verrattuna.

(Hyvät pihvit tehdään hevosenlihasta [viitattu 24.4.2013]).

Eläinlaji	Energia, kcal	Proteiinit, g	Rasvat, g	Rauta, mg
Hevonen	110 – 138	20,3 – 21,1	2,1 – 6,0	2,1 – 4,0
Nauta, keskiarvo	153	19,3	8,4	2,5
Nauta, filee	123	21,1	4,1	2,6
Nauta, paisti	111	21,6	2,6	3,1
Sika, keskiarvo	218	18,3	16,3	0,8
Sika, vähärasvainen paisti	121	20,8	4,1	0,6
Lammas, paisti	188	19,1	12,5	2,4
Lammas, rasvainen liha	234	16,3	19,0	1,8
Broilerisuikale, keskiarvo	122	21,3	4,0	0,7

Broileri, rintafilee nahaton	107	23,1	1,5	0,7
Kalkkuna, rintafilee	124	25,6	2,2	0,8
Poro	127	21,6	4,5	6,7
Hirvi	112	21,1	3,0	3,5

3.2 Hevosesta saatava lihan määrä

Aikuisen keskiverto suomenhevosen ja lämminverihevosen elopaino on noin 450 – 550 kilogrammaa. Tämän kokoisen hevosen keskimääräinen ruhon paino on arviolta 230 kiloa. Taulukossa 2 on erään teurastamon laskelma hevosen ruhopainon jakautumisesta ruhonosittain. (Selvitys eri vaihtoehdoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 11.10.2013].)

Taulukko 2. Hevosen ruhopainon jakaantuminen ruhonosittain. (Selvitys eri vaihtoehdoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 11.10.2013]).

Ruhonosa	Paino, kg	% ruhopainosta
Sisäfile	4,5	1,9
Ulkofile	14	6
Sisäpaisti	10	4,5
Loppulajitelma	150	65
Luut ja jänteet	52	22,5
Yhteensä	230	100

3.3 Hevosenlihan käyttö Suomessa

Suomen hevospäämäärä vuonna 2012 oli 74 100 hevosta. Määrään lukeutuu ponit, lämminveriravurit, suomenhevokset sekä lämminveriset ratsuhevoset. Hevostalleja oli noin 16 000. Vuonna 1980 hevosia oli Suomessa vain päälle 30 000, eli määrä on kasvanut hurjasti. (Hevosalan peruslukuja [viitattu 30.9.2013].) Vuonna 2012 teurastettiin 1800 hevosta, mikä on alle puolet noin 4000 yksilöstä jotka poistuvat vuosittain. (Pitkänen 2013, 6).

Vuonna 2012 hevosenlihaa tuotiin Suomeen noin 2,1 miljoonaa kiloa. Määrä ei ole juurikaan muuttunut vuoden 2011 tuonnista. EU:n alueelta lihaa tuotiin eniten, noin 1,5 miljoonaa kiloa. Romaniasta tuotu osuus oli 150 000 kiloa. Lisäksi hevosenlihaa tuotiin Ranskasta, Italiasta, Saksasta, Tanskasta ja Irlannista. EU:n ulkopuolelta (Meksiko, Brasilia, Kanada ja Argentiina) lihaa tuotiin eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen kautta Suomeen noin 0,5 miljoonaa kiloa. (Hevosenlihaa sisältävät elintarvikkeet [viitattu 22.4.2013].) Kotimaista hevosenlihaa oli markkinoilla yli 400 000 kiloa. Suomesta myös vietiin ulkomaille viime vuoden aikana 8700 kiloa hevosenlihaa. (Pitkänen 2013, 6.)

Lihan kulutus Suomessa on vuosien saatossa ollut noususuuntainen. Vuonna 1998 siipikarjan lihaa käytettiin 11,9 kiloa henkilöä kohden, kun vuonna 2012 määrä oli 18,7 kilogrammaa. Myös sianlihaa käytettiin enemmän kuin vuonna 1998, kun taas naudanlihan käyttö oli hiukan laskenut. Hevosenlihaa kulutettiin vuoden 2012 aikana 0,5 kiloa henkilöä kohden, määrän ollessa 1998 vain 0,1 kiloa. (Lihan kulutus Suomessa kg/hlö [viitattu 9.10.2013].)

3.4 Hevosenlihan käyttö muualla maailmassa

Euroopassa hevosia teurastetaan ja lihaa käytetään ihmisravinnoksi. Italiaan kuljetetaan muualta Euroopasta yli 300 000 hevosta vuodessa teurastettavaksi oman maan hevosten lisäksi. Syy suuriin teurasmääriin on hyvä hinta joka Italiassa maksetaan hevosenlihasta. Joitakin määriä kylmäverihevosta kasvatetaan pelkästään lihantuotantoon Puolassa, Romaniassa, Ranskassa ja Italiassa. Sloveniassa, Sveitsissä ja Alankomaissa syödään hevosenlihaa, kun taas Puolassa se on tabu.

Sloveniassa on hevosenliharavintoloita ja Alankomaissa savustettu hevosenliha käy kaupaksi, kuten monissa muissakin maissa. Sveitsissä saa teurastamoiden lihatiskeiltä hevosenlihaa eri muodoissa. Nämä teurastamot ovat vain hevosiin erikoistuneita. (Laine 2010, 16.)

Yhdysvalloissa hevosten teurastaminen on kielletty. Vuonna 2007 USA:n kongressi päätti lopettaa rahoituksen, jolla oli toteutettu maan hevosteurastamoiden tarkastukset. Tämä johti teurastamoiden sulkemiseen, joka taas johti hevosten kuljettuun Meksikoon ja Kanadaan teurastettavaksi. 2011 kongressi hyväksyi määrärahan jonka voisi käyttää hevosteurastamoiden tarkastuksiin. Tämän jälkeen muun muassa New Mexicoon ja Missouriin perustettiin teurastamot, mutta ne eivät voineet aloittaa toimintaansa. Tammikuussa 2014 presidentti Barack Obama vahvisti lain, joka evää Yhdysvaltain maatalousministeriöltä rahoituksen, jolla tarkastuksia olisi tehty. Käytännössä hevosten teurastaminen elintarvikekäyttöön on kielletty. Amerikkalaisen hevosenlihan uskotaan olevan vakava terveys- ja turvallisuusriski. (Raia 2014 [viitattu 23.1.2014].) Jo ennen teurastuskieltoa hevosenlihan käyttö Yhdysvalloissa oli todella vähäistä. (Laine 2010, 16).

4 HEVOSEN LOPETTAMINEN JA LOPPUSIJOITUS

4.1 Hevosen lopetustavat

Hevosen lopetuksen saa tehdä henkilö, joka omaa riittävästi tietoa lopetusmenetelmistä ja lopetustekniikasta. Lisäksi henkilöllä on oltava vaadittava taito toimenpiteen suorittamiseksi, jotta hevosen lopetus olisi mahdollisimman nopea ja kivuton. Toimenpide tehdään lääkkeillä eläinlääkärin toimesta, ampumalla aivoihin tai tainnuttamalla pulttipistoolilla, jota seuraa välittömästi verenlasku. (Airaksinen 2005 [viitattu 3.12.2013].)

Lääkelopetuksessa eläinlääkäri voi tulla lopettamaan hevosen kotitalille, tai vaihtoehtoisesti omistaja voi kuljettaa hevosen klinikalle lopetusta varten. Jos lopetus tapahtuu kotitalilla, on omistajan huolehdittava hevosen ruhon asianmukaisesta hävityksestä. Lääkelopetuksessa hevoselle annetaan ensin suonensisäisesti rauhoittavaa ainetta, jonka jälkeen annetaan nukahtamislääke ja viimeisenä varsinaisen lopetusaine, joka lamauttaa keskushermoston. (Airaksinen [viitattu 3.12.2013].) Eläinlääkäri voi lopettaa hevosen myös ampumalla, ensin rauhoitettuaan sen. Eläinlääkärin tekemänä lopetus maksaa muutamia satoja euroja. Lisäksi eläinlääkäri laskuttaa matkakulut, jos hevosen lopetus tehdään kotitalilla. Klinikalla hintaan sisältyy usein hevosen ruhon hävitys, esimerkiksi kaatopaikalle. (Airaksinen & Heiskanen 2013, 78.)

Teurastuksessa yleisesti käytetty menetelmä on lävistävä pulttipistooli. Pulttipistooli tulee suunnata hevosen kalloon oikeassa kulmassa. Tainnutuspiste löytyy tietyltä etäisyydeltä suhteessa silmien sijaintiin. Tainnutuksen tarkoituksena on hevosen tajunnan menetys, mutta tavallisesti se kuitenkin jo kuolee tähän iskuun. Hevosen kuolema varmistetaan veren laskulla, joka suoritetaan minuutin sisällä tainnutuksesta. (Airaksinen & Heiskanen 2013, 77.) Teurastusprosessia kuvataan tarkemmin luvussa viisi.

Edellä mainituista lopetusmenetelmistä voidaan poiketa jos on hätätilanne, esimerkiksi hevosen ollessa vakavasti loukkaantunut tai hevosen kärsimyksen pois-

tamiseksi. Tämän kaltaisissa tilanteissakin tulee kuitenkin muistaa, että eläimelle ei saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. (Hyvä hevosenpito [viitattu 11.12.2013].)

4.2 Ruhon hävittäminen

Tilalla kuollut tai lopetettu hevonen on riskiluokan 2 jätettä. Ruhon hävittämistä säätelevät erilaiset lait ja asetukset joita ovat: jätelaki, ympäristönsuojelulaki ja –asetus, sivutuoteasetus sekä Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläimistä saatavien sivutuotteiden hävittämisestä syrjäisillä alueilla sekä kuolleiden lemmikkieläinten hävittämisestä. Kuolleen hevosen omistajalla on täten jätehuolto- ja ympäristövastuu ja tästä johtuen kustannusvastuu jätteestä. (Selvitys eri vaihtoehdoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 17.12.2013].) Joihinkin kaatopaikoille voi viedä hevosen ruhoja erityiskäsitteltävänä jätteenä. (Hyvä hevosenpito [viitattu 18.12.2013]).

4.2.1 Hautaaminen

Hautaaminen on melko yleinen tapa hävittää kuollut hevonen. Se on mahdollista koko Suomessa tietyin edellytyksin. Ruhon hautaamisessa tulee noudattaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa annettuja ohjeita sekä kunnallisia ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräyksiä. Hautaamiseen on aina kysyttävä lupa maanomistajalta, ja varmistuttava, että siitä ei aiheudu vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle. Ruho on haudattava vähintään metrin syvyyteen ja peitettävä heti, että muut eläimet eivät pääse siihen käsiksi. Tarvittaessa ruho on hautaamisen yhteydessä kalkittava tai desinfioitava taudinaiheuttajien tuhoamiseksi. Kuollutta hevosta ei saa haudata pohjavesialueelle, vedenottamon suoja-alueelle, alle 250 metrin etäisyydelle kaivosta eikä vesistöön viettävään rinteeseen. Alue, jota tullaan kylvämään tai kaivamaan hautauksen jälkeen, ei myöskään saa käyttää hautapaikkana. Kuollut eläin ei saa olla käärittynä muoviin tai muuhun maatumattomaan materiaaliin kun se haudataan. (Selvitys eri vaihtoehdoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 17.12.2013].)

4.2.2 Polttaminen

Hevosen ruho voidaan polttaa siihen tarkoitukseen hyväksytyssä poltto- tai rinnakkaispolttolaitoksessa. Avotulella polttaminen on kiellettyä koko Suomen alueella. (Selvitys eri vaihtoehtoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 17.12.2013].) Mäntsälässä toimii Suomen ainoa laitos, joka tuhkaa hevosia. Yritys voi hakea kuolleen hevosen joko kotitalilta tai hevossairaalaan Mäntsälään tuhkattavaksi. Hevosen omistaja voi myös kuljettaa hevosensa itse tuhkattavaksi, mikäli hevonen kestää kuljetuksesta koituvan rasituksen. Tällöin eläinlääkäri tilataan paikalle lopettamaan hevonen ennen polttoa. Hevosen omistaja saa tuhkat uurnassa itselleen. Kustannukset tuhkattavalle alle 800 kg painavalle hevoselle ovat 870 euroa sisältäen arvonlisäveron. Eläinlääkäriin kustannukset nostavat vielä loppusummaa. (Mäntsälän lemmikkilehto [viitattu 17.12.2013].)

4.2.3 Käsittelylaitokset

Kuollut hevonen voidaan kuljettaa sivutuoteasetuksen mukaiseen, luokan 1 tai luokan 2 käsittelylaitokseen käsiteltäväksi. Suomessa näitä ovat Honkajoki Oy (luokka 1) ja Findest Protein Oy Kaustisella (luokka 2). Joitain hevosia kuljetetaan Honkajoelle nautojen raatokeräilyn mukana, muutoin hevosenomistaja huolehtii itse kuolleen hevosen kuljetuksesta käsittelylaitokseen. Hevosten raatojen kuljetusta ja käsittelyä käsittelylaitoksilla ei tueta valtion toimesta, koska hautaaminen on tietyn edellytyksin mahdollista koko maassa. Raadon käsittely ja lopputuotteen hävitys tulevat maksamaan noin 200 euroa ruhoa kohden. (Selvitys eri vaihtoehtoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 17.12.2013].)

4.2.4 Haaskakäyttö

Hevosen ruhoa voidaan käyttää myös haaskana, eli luonnonvaraisten eläinten ruokintaan. Tällöin on varmistettava, että ruho ei aiheuta eläintautien leviämistä, ympäristön saastumista eikä terveyshaittaa. Haaskapaikkaa valittaessa tulee ottaa huomioon pohjavesialueiden, järvien, jokien ja vesistöjen sijainti, koska haaska ei saa aiheuttaa vesistöjen saastumista. Haaskaa ei saa asettaa lähelle asutusta

eikä käyttää ilman maanomistajan lupaa. Jos aikoo käyttää ruhon haaskaksi, on tehtävä vuosittain aloitusilmoitus haaskakäytöstä sen kunnan kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Käyttöilmoitus on tehtävä joka kerta jos hevosen ruho käytetään haaskana. Ilmoitus on tehtävä kunnaneläinlääkärille jonka alueelta hevonen on peräisin, sekä kunnaneläinlääkärille, jonka alueella mahdollinen haaskapaikka on. (Selvitys eri vaihtoehdoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 11.10.2013].) Lääkkeillä lopetettua hevosta ei saa käyttää haaskaruokinnassa. (Hyvä hevosenpito [viitattu 18.12.2013]).

5 HEVOSEN TEURASTUS

5.1 Teurastuksen eteneminen

Teurastus on nopea ja eettinen tapa lopettaa hevonen. Jos hevosen tunnistusasiakirja, ketjuinformaation tiedot ja lääkinnälliset sekä terveydelliset asiat ovat kunnossa, ei teuraaksi viemiselle ole esteitä. (Hyvä hevosenpito [Viitattu 11.12.2013].) Hevoselle tulee varata teurastusaika etukäteen hevosen omistajan toimesta. Yleinen käytäntö teurastamoissa on, että hevoset teurastetaan aamulla ensimmäisinä. Hevosen omistajan on huolehdittava hevoselta kengät pois ennen teurastamolle tuloa. Eläimen kuljetus teurastamolle on myös omistajan itse järjestettävä. Teuraskuljetuksessa on kuitenkin huomioitava samat säädökset kuin muussakin kuljetuksessa. Hevoselle ei saa tuottaa tarpeetonta kärsimystä, joten kuljetusta täytyy miettiä tarkoin. Lievästi sairas tai vahingoittunut hevonen voidaan kuljettaa teurastamolle, jos matka ei aiheuta eläimelle kärsimystä. Tiineen hevosen kuljettaminen on kielletty, mikäli varsominen on todennäköinen matkan aikana. Jos varsomisesta on kulunut alle 48 tuntia, on kuljetus niin ikään kielletty. Syn-tyneen varsan kuljettaminen on mahdollista heti kun sen napa on parantunut. (Laine 2010, 11.)

Teurastamolla hevosen vastaanottaa hevosen käsittelyyn koulutettu henkilö. Hevonen teurastetaan yksilönä. Saapumisen jälkeen hevosen paperit tarkastetaan eläinlääkärin toimesta. Näin varmistutaan hevosen olevan sama yksilö kuin pape-reissa sanotaan. Tämän jälkeen eläinlääkäri tekee hevoselle ante mortem- eli elä-vänä tarkastuksen. Tarkastukseen kuuluu kliininen tarkastus ja tarkastus hevosen kunnosta. Kun tarkastus on tehty, hevonen voidaan hyväksyä teurastettavaksi. Jos omistaja haluaa, ante mortem- tarkastus voidaan myös tehdä kotitallilla, mutta täl-löin tarkastuksen ja teurastuksen välinen aika ei saa ylittää kahtakymmentäneljää tuntia. Teurastamolla hevoset teurastetaan heti, jottei niiden tarvitse odotella. Hevoset tuodaan yksitellen sisälle teurastustiloihin, vaikka useampia hevosia tulisikin samaan aikaan teurastettavaksi. Sisällä teurastamossa ympäristö rauhoitetaan sammuttamalla koneet ja laitteet tilasta siihen saakka kunnes hevonen on tainnu-tettu. Koko ketju teurastukseen asti on nopea. (Laine 2010, 12.)

Hevonen tainnutetaan pulttipistoolilla, jonka jälkeen verenlasku on aloitettava 60 sekunnin kuluessa. Hevoselta avataan vähintään toinen kaulavaltimo tai suoni josta kaulavaltimo lähtee. Veranlaskussa kuluu aikaa vähintään 30 sekuntia. Kaikkien aivorungon toimintojen tulee olla loppuneet. Kun verenlasku on suoritettu loppuun, voidaan aloittaa lihankäsittelyprosessi. Eläinlääkäri suorittaa vielä post mortem-tarkastuksen, jonka perusteella hyväksytään terveen hevosen liha elintarvikekäyttöön sopivaksi. (Laine 2010, 12.)

Teurastuksen yhteydessä hevosenliha on tarkastettava trikiinimadon (*Trichinella spiralis*) varalta. Se on yleinen riistaeläimillä, mutta sitä saattaa esiintyä myös hevosessa, siassa ja raatoja tai eläinjätteitä syövässä eläimissä. Ihminen voi saada tartunnan raa'asta tai huonosti kypsennetyistä lihasta joka sisältää trikiinin toukkia. Trikiinin tuhoamiseen lihasta vaaditaan +70 Celsius-asteen lämpötila kauttaaltaan. Pakastaminen ei sovellu tuhoamiskeinoksi, koska jotkut trikiinilajit kestävät pakkasta. (*Trichinella spiralis* [viitattu 24.4.2013].)

5.2 Hevoselta vaadittavat asiakirjat

Kaikilla hevosilla on oltava Suomen Hippos ry:n myöntämä tunnistusasiakirja. Tunnistusasiakirjassa on yksilöllinen tunnistusnumero ja muita eläimeen kohdistuvia tietoja. Tärkeä osa teurastuksen kannalta on lääkitysten merkitsemiseen varattu kohta. Tarvittaessa hoitava eläinlääkäri voi tehdä merkinnän elinikäisestä teuraskiellosta. Myös omistaja voi halutessaan vaatia teurastuskiellon merkitsemistä asiakirjaan. Tunnistusasiakirjan tarkoituksena on turvata elintarviketurvallisuutta, joten se täytyy olla mukana kun hevonen viedään teurastamoon. (Hevoseläimet [viitattu 7.10.2013].)

Rekisteröidyille hevosille voi antaa tuotantoeläimille kiellettyjä lääkkeitä. Ne on merkittävä eläinlääkärin toimesta tunnistusasiakirjaan. Tämä sen takia, että tällaisen lääkkeen antamisen jälkeen, teurastus elintarvikekäyttöön voidaan suorittaa vasta kuuden kuukauden varoajan jälkeen. Rekisteröimätöntä hevosta saa lääkittää vain tuotantoeläimille hyväksytyillä lääkkeillä. 1.7.2000 jälkeen rekisteröidyn varsan, maahan tuodun tai muun hevosen voi käyttää elintarvikkeena kuuden kuu-

kauden kuluttua tunnistusasiakirjan myöntämisestä. (Airaksinen 2005 [viitattu 29.11.2014].)

Maa- ja metsätalousministeriön selvityksestä (2007, 9) käy kuitenkin ilmi, että hevosen lääkitseminen jää valitettavan usein merkitsemättä tunnistusasiakirjaan. Eläinlääkärit eivät aina kirjaa antamiaan lääkkeitään vaadittavalla tavalla, johtuen osin tietämättömyydestä, mutta joiltain osin myös torjuvasta asenteesta koko ajan kiristyviä vaatimuksia kohtaan. Usein on myös niin, että hevosen tunnistusasiakirja ei ole hevosen mukana klinikkakäynnillä, vaan omistajalla kotonaan. Tällöin merkinnät jäävät myös vajaiksi. Eläinlääkediirektiivin mukaan tuotantoeläimen omistajalla tai haltijalla on velvollisuus pitää kirjaa lääkkeistä joita on käytetty eläimelle, sekä säilyttää kirjanpitoa vähintään viisi vuotta. (Selvitys eri vaihtoehdoista hevosten teurastamisen järjestämiseksi [viitattu 11.10.2013].)

5.3 Poistoilmoitus

Hevosen poistosta on tehtävä aina poistoilmoitus Suomen Hippokseen, mahdollisimman pian hevosen kuoleman jälkeen. Sen voi tehdä itse internetissä valmiilla ilmoituslomakkeella. Jos hevonen on teurastettu, erillistä poistoilmoitusta ei tarvitse tehdä, sillä teurastamo toimittaa hevosen passin Hippokseen. Poistoilmoitukset ovat tärkeitä muistaa, jotta hevosrekisteri pysyy ajan tasalla. (Hevosen poisto [viitattu 11.12.2013].)

5.4 Muut vaatimukset

Elintarvikelaki (23/2006) vaatii alkutuotannon toimijan olemaan ilmoitusvelvollinen omasta alkutuotantopaikastaan ja toiminnastaan kuntansa elintarvikeviranomaisille. Määräys koskee myös hevostalleja. Ketjuinformaatio selvitys lähettäjätallista ja hevosen saamasta lääkityksestä tulee esittää teurastamalla kun hevonen viedään sinne lopetukseen ja tarkoituksena on käyttää liha elintarvikkeeksi. Lisäksi ilmoitus alkutuotannon toimijasta on oltava oman kunnan viranomaisille tehtynä. Ketjuinformaatio selvitys, omavalvontakuvaus ja rekisteröityminen alkutuotannon toimijaksi teettävät hevosen omistajalla ja tallinpitäjällä enemmän työtä kuin aikaisemmin,

mutta ne ovat asioita jotka mahdollistavat hevosenlihan käyttämisen elintarvikkeena. (Laine 2010, 9.)

5.4.1 Alkutuotannon toimijaksi ilmoittautuminen

Alkutuotannon toimija voi tehdä ilmoituksen kirjallisesti tai sähköisesti, kunhan ilmoitus uudesta toiminnasta tehdään hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksessa on oltava seuraavat tiedot:

1. toimijan nimi ja osoite sekä muut tarvittavat yhteystiedot
2. toimijan yritys- ja yhteisötunnus, tilatunnus tai asiakastunnus tai näiden puuttuessa henkilötunnus
3. alkutuotantopaikan osoite ja tarvittaessa nimi
4. tieto toiminnan luonteesta eli alkutuotantopaikalla harjoitettavasta alkutuotannon toiminnasta ja kyseisen toiminnan laadusta

Jos mainituissa tiedoissa tapahtuu oleellisesti muutoksia, toiminta keskeytyy yli vuodeksi tai toiminta loppuu kokonaan, on niistä ilmoitettava viimeistään muutosten tullessa voimaan. (Elintarvikkeiden alkutuotanto [viitattu 28.1.2014].)

5.4.2 Omavalvonta

Omavalvonta on sananmukaisesti toimijan omaa valvontaa. Toimijalla on omavalvontajärjestelmä jolla varmistetaan elintarvikkeiden vaatimukset ja alkutuotannon tuoteturvallisuus. Alkutuotannon toimijalla tulee olla omavalvonnastaan kirjallinen kuvaus. Se ei edellytä säännöllisesti tapahtuvaa tehtyjen toimenpiteiden kirjausta, vaan tilan toimintotapojen kuvausta. Jos alkutuottajalla on Eviran arvioima toimialakohtainen hyvän käytännön ohje noudatettavanaan, niin siltä osin ei erillistä omavalvonnan kuvausta tarvitse laatia. (Elintarvikkeiden alkutuotanto [viitattu 28.1.2014].)

Hevostallien omavalvonnan kuvaus käsittää yhdeksän kohtaa, jotka ovat:

1. tallin puhtaana pito
2. laitteiden ja kuljetusvälineiden puhtaana pito
3. hevosten puhtaana pito
4. rehun ja veden aistinvaraisen laadun valvonta
5. jrsijöiden ja muiden haittaeläinten torjunta
6. jätteiden käsittely
7. elintarviketurvallisuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi tehtävät toimet uuden hevosen saapuessa talliin
8. eläinlääkkeiden, kasvinsuojeluaineiden, lannoitteiden ja muiden vaarallisten kemikaalien käyttö ja säilytys
9. tallityöntekijöiden perehdyttäminen elintarvikehygieniaan ja tartuntatautien torjuntaan

Lisäksi tallin tulee pitää kirjaa seuraavista asioista:

- hevosten lääkitys
- rehut
- hevosten terveys
- tallin hevoset
- lihantarkastuslöydökset
- kasvinsuojeluaineet

Tallin omavalvonnan tarkoituksena on varmistaa hevosen laadukas hoito ja ruokinnan korkea laatu. Myös hevosen lihan elintarvikehygieeninen laatu varmistuu omavalvontaa seuraamalla. (Hevostallin omavalvonnan kuvaus ja alkutuotannon toimijan kirjanpito [viitattu 28.1.2014].)

5.4.3 Ketjuinformaatio

Ketjuinformaatio selvitys tehdään valmiille lomakepohjalle, jossa on 16 kohtaa täytettävänä. Lomake on muokattu hevosille sopivaksi Suomen Hippoksen ja Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran yhteistyöllä. Tiedot ovat tärkeitä, jotta elintarvikeketjua voidaan valvoa ja hevosen lihan alkuperä jäljittämään. Toiminnalla pyritään myös tarttuvien tautien hallintaan ja varmistamaan elintarviketurvallisuus. Tautien hallinnalla voidaan ennaltaehkäistä niistä aiheutuvaa vahinkoa. Ketjuinformaatiolomakkeella tulee näkyä kaikki varoajalliset lääkkeet viimeisen kuuden kuukauden ajalta, joita hevosella on käytetty ennen teurastusta. Lääkekirjanpito voi olla myös erillisellä paperilla lomakkeen liitteenä. (Laine 2010, 9.)

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

6.1 Puolistrukturoitu haastattelu ja teemahaastattelu

Puolistrukturoidusta haastattelumuodosta ei ole yhtä ja ainoaa määritelmää. Osa kokee, että haastatteluissa kysymysten muoto on kaikille sama, mutta kysymysten järjestystä voi haastattelija vaihdella oman tuntemuksensa mukaan. On myös esitetty, että kyseisessä haastattelumenetelmässä on kaikille samat kysymykset, mutta vastauksia ei sidota vastausvaihtoehtoihin. Tällöin haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin, jolloin saadaan aikaiseksi vapaamuotoisempaa keskustelua. Yhdenlainen näkemys on, että haastattelija voi vaihdella ennalta määrättyjen kysymysten sanamuotoa haastattelutilanteessa. Ominaista puolistrukturoiduille menetelmille näyttäisi siis olevan se, että haastattelun kaikkia näkökohtia ei ole löyty lukkoon. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 47.)

Teemahaastattelua kutsutaan puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi. Teemahaastattelun pohjalla on tieto, että haastateltavat henkilöt ovat kokeneet tietynlaisen tilanteen. Lisäksi on tehty alustavaa selvitystyötä tutkimuksen tarkista osista, kuten esimerkiksi prosesseista ja kokonaisuudesta. Löydetyn materiaalin perusteella tutkija päätyy tiettyihin oletuksiin sekä analyysiin, ja rakentaa näiden valossa haastattelurungon. Teemahaastattelu keskittyy tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Haastattelun eteneminen teemojen varassa luo tilanteen, joka tuo tutkittavien äänen kuuluviin, ja synnyttää vuorovaikutusta. Teemahaastattelu on kohtalaisen vapaa haastattelumuoto, etenkin jos verrataan strukturoitua lomakehaastattelua, jossa on kysymyksillä tarkka muoto ja järjestys. Täysin vapaa se ei kuitenkaan ole, kuten syvähaastattelu on. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 47–48.)

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmässä on myös kvalitatiivisia, eli laadullisen tutkimuksen piirteitä. Tässä tutkimusmuodossa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta. Yksi tyypillinen piirre on myös tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä. Tutkimusta ja suunnitelmia toteutetaan joustavasti ja muutetaan jos olosuhteet sen vaativat. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164, 181.)

6.2 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön haastattelut toteutettiin yksilohaastatteluina. Haastateltaviksi valikoitui kuusi henkilöä, joista viisi oli naisia ja yksi mies. Lisäksi suoritettiin yksi yrittäjähaastattelu pienteurastamoyrittäjän kanssa, jonka tarkoituksena oli antaa tutkijalle selkeä näkemys teurastusprosessista ja käytännön kokemuksista. Haastateltavien ryhmä koostui suurilta osin ratsupuolen hevosten omistajista (4 henkilöä) sekä parista (2 henkilöä) ravipuolen edustajasta. Ryhmässä oli ansiotulonsa hevosloudesta saavia, sekä aktiiviharrastajia joiden hevosten pidossa on havaittavissa ammattimaisia piirteitä. Ennen haastatteluja oli tiedossa, että tämän kaltaisen ryhmän ajatukset teurastuksesta tulisivat olemaan suhteellisen positiivisia. Rajaus päätettiin kuitenkin pitää sellaisena, koska hevosalan ammattilaiset toisivat jatkumoa teurastamoille.

Haastattelut sovittiin puhelimitse ja sähköpostitse. Jokainen haastateltava haastateltiin yksin. Lähtökohta haastatteluajkojen sopimiselle oli se, että niistä olisi mahdollisimman vähän vaivaa haastateltavaa ajatellen. Haastateltavat saivat siten itse määrittää itselleen sopivan ajankohdan, jolloin haastattelu suoritetaan. Haastattelut pidettiin haastateltavien kotona ja työpaikoilla. Jokainen haastattelu nauhoitettiin ja purettiin eli litteroitiin. Haastattelut olivat kestoiltaan melko lyhyitä, kymmenestä minuutista viiteentoista minuuttiin. Poikkeuksena yrittäjähaastattelu, joka läheni neljääkymmentä minuuttia. Vaikka haastattelut olivat kestoiltaan lyhyitä, kuului niiden purkuun yllättävän kauan aikaa. Yrittäjähaastattelu suoritettiin vuoden 2014 heinäkuussa, ja yksilohaastattelut saman vuoden loka–marraskuussa.

Haastattelukysymykset olivat ennakkoon mietittyjä. Kysymyksissä oli liikkumavaraa ja tarkentavia lisäkysymyksiä kysyttiin tarvittaessa. Kysymysrunkoja oli kaksi, toinen oli suunnattu vastaajille, jotka ovat vieneet hevosen teuraaksi, ja toinen vastaajille jotka eivät ole vieneet teuraaksi. Pääsääntöisesti kysymykset olivat kuitenkin samanlaisia, paria poikkeusta lukuun ottamatta. Molemmissa kartoitetaan vastaajan taustatietoja sekä suhtautumista hevosten teurastukseen.

7 YRITTÄJÄHAASTATTELU

Yrittäjähaastattelun tarkoituksen oli selvittää tutkijalle hevosen teurastuksen nykytilaa, sekä selkiyttää prosessin etenemistä. Haastattelu tehtiin kotiteurastamolla, jonka vuosittainen hevosten teurastusmäärä sijoittuu 250–300 hevoseen. Kapasiteettia olisi teurastaa enemmän, mutta ei kovin paljoa, koska pieneläinteurastamon rajat tulevat vastaan.

Kausivaihtelua hevosten teurastuksessa on havaittavissa. Kevät ja kesä ovat rauhallisempaa aikaa, kun taas syksyllä laidunkauden loputtua teurastusmäärät nousevat. Teurastamo vastaanottaa hevosia yhtenä päivänä viikossa, perjantaisin. Joskus tapaturmatilanteessa teurastamo voi teurastaa myös muuna päivänä, että hevonen saadaan lopetettua nopeasti. Tämänkaltaisia tilanteita ei ole kuitenkaan ollut kuin muutama. Yhdessä päivässä teurastamo voi teurastaa enintään kuusi toista hevosta. Syksyisin hevosen omistajan kannattaa varata aika hyvissä ajoin, koska teurastusaika saattaa venyä parinkin viikon päähän ruuhkista johtuen. Rauhallisempaan ajankohtaan ajan voi saada hyvinkin nopealla aikataululla.

Hevoset teurastetaan aamulla aina ensimmäisenä. Eläinlääkäri on paikalla tarkistamassa, että tuotu hevonen on varmasti sama mitä papereissa sanotaan. Tarkastuksen jälkeen hevonen talutetaan sisälle teurastustilaan, jolloin se tainnutetaan heti pulttipistoolilla, nostetaan jalasta ylös kiskolle ja lasketaan veri. Seuraavaksi hevonen nyljetään ja sisäelimet poistetaan. Teurastamo leikkaa itse teurastamistaan hevosista vain noin kymmenen prosenttia. Loput ruhot lähtevät suurempiin leikkaamoihin. Hevosen omistajalla on mahdollisuus pyytää hevosensa lihoja itselleen palautuksena, jolloin ne käsitellään ja pakataan teurastamolla. Yrityksellä on myös lupa haudata hevosia omalle maalleen. Tämä sen takia, että välillä tulee hevosia lopetukseen, jotka eläinlääkäri on hylännyt, liha ei sovellu elintarvikekäyttöön tai omistaja ei halua hevosta käytettävän elintarvikkeeksi. Vuodessa näitä tapauksia tulee viidestä kymmeneen.

Hevosen tullessa teurastamolle täytyy rekisterikirja olla mukana ja ketjuinformaatiolomake täytettynä. Lomakkeen voi täyttää etukäteen jo netissä. Rekisterikirja jää teurastamolle hevosen kanssa. Eläinlääkäri laittaa nimensä ja teurastamon leiman kirjaan, jonka teurastamo lähettää eteenpäin Hippokseen. Näin saadaan hevonen

poistettua heti rekisteristä, kun rekisterikirjan lähettäminen ei jää hevosen omistajan vastuulle. Yrittäjän mukaan teuraaksi tuotavien hevosten asiakirjat ovat kunnossa eikä ongelmia niiden suhteen ole ollut. Elintarvikkeeksi käytettävän hevosen lääkekirjanpito täytyy olla kunnossa, ja lääkkeiden varoaikojen umpeutuneen.

Yrittäjä kokee, että hevosenlihalle on kysyntää. Vuonna 2010 teurastamon laajenus otettiin käyttöön, ja siitä lähtien hevosten teurastusta on pikkuhiljaa lisätty. Kysyntä lihalle on myös kasvanut, eikä liha ole jäänyt ”käsiin”. Hevosen omistajalle maksetaan hevosesta 45 senttiä kilolta. Hinta saattaa kattaa kuljetuskustannukset, jos matka ei ole pitkä. Yrittäjän aloittaessa toimintansa vuonna 1994 hevosen lihasta maksettiin 2,5 euroa kilolta. Matkan varrella on tapahtunut suuri notkahdus, koska ihmiset alkoivat ”valvomaan” ettei hevosenlihaa ole missään. Suuret firmat lopettivat hevosen käytön kokonaan, ja hinta putosi olemattomiin. Vaikka kysyntää lihalle on, niin yrittäjä ei ole tietoinen siitä, että hinta ainakaan vielä lähtisi nousuun.

Lopetustavan valintaan vaikuttavat yrittäjän mielestä melko pitkälti tunneasiat. Ravitalleilta, joissa hevosia on paljon ja vaihtuvuus suurta, tuodaan herkemmin hevosia teuraaksi. Hän ymmärtää myös toisen näkökulman, eli sen, että jos hevonen on ollut omistajallaan 20 vuotta ja siitä on tullut kaveri, halutaan se ehkä haudata omaan pihaan, jos suinkin mahdollista. Eniten teurastamalla teurastetaankin lämminverisiä ravihevosia ja suomenhevosia. Ratsuhevosiakin tulee muutamia, mutta ei kovin montaa. Yrittäjän mielestä teurastus on paras keino hävittää hevonen, kun siitä pitää luopua. Hänellä ei ole mitään erityistä keksintöä sille, miten teurastusta saataisiin lisättyä, mutta on sitä mieltä että Hippoksen kampanjat hevosen teurastuksesta ovat lisänneet hevosen omistajien tietämystä, mikä taas näkyy teurastusten kasvussa. Hän myös uskoo, että mitä enemmän hevosenlihaa käytetään, sitä enemmän hintakin voisi nousta.

8 TULOKSET

8.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastatteluihin osallistuneista nuorin on 28 vuotta ja vanhin 60 vuotta. Loput neljä sijoittuvat iältään 39–45 vuoden ikähaarukkaan. Haastateltavista viisi on naisia, ja yksi on mies. Hevosmäärät vaihtelevat suuresti, yhdestä hevosesta aina kolmeen-kymmeneen. Vastaajien joukossa on ratsupuolen sekä ravipuolen harrastajia ja ammattilaisia, joista neljä henkilöä on vienyt hevosia teuraaksi ja kaksi ei. Kaksi vastaajista on lopettanut omia hevosia vain yhden, yksi vastaajista neljä sekä kolme vastaajista on lopettanut hevosiaan kymmenestä kahteenkymmeneen. Lisäksi kolme vastaajaa on ollut mukana asiakkaidensa hevosten lopetuksessa.

8.2 Hevosten lopettamissyyn ja lopetusvaihtoehdot

Kaikkien vastaajien kohdalla yleisimmät syyt hevosten lopettamiseen ovat vanhuus ja terveydelliset syyt. Terveystieteelliseksi syiksi lukeutuvat useimmiten erilaiset jalkavaivat, jotka estävät hevosen käytön. Akuutteja tapauksia ovat ähkyyt, ja ne ovat myös johtaneet hevosten lopettamiseen. Kaksi vastaajista on lopettanut hevosiaan myös siksi, että ne eivät soveltuneet käyttötarkoitukseensa.

Neljä vastaajaa on valinnut teurastuksen lopetusvaihtoehdoksi. Näistä kolme ovat käyttäneet myös vaihtoehtona hevosen lopetukselle eläinlääkärin eutanasiaa. Yhdellä vastaajista syynä on ollut se, että hevonen oli saanut niin paljon lääkkeitä, että teurastus ei tullut enää kysymykseen. Toinen vastaajista on turvautunut eläinlääkärin apuun tapaturmatilanteissa, joissa on hevonen lopetettu kotitalilla. Kolmas vastaaja on valinnut eläinlääkärin lääkelopetuksen osalle hevosista, joiden kanssa on kokenut paljon hyviä hetkiä ja jotka ovat ehkä olleet omistajallaan pidemmän aikaa. Hän on halunnut näille hevosille hautapaikan omille maille. Yksi teurastuksen valinneista vastaajista on lopettanut vain yhden hevosen elämänsä aikana. Hän on tietoinen muista lopetusmenetelmistä, mutta koki että teurastus on hänen hevosensa kohdalla paras vaihtoehto, koska liha menee hyötykäyttöön eikä ylimääräisiä kustannuksia pääse syntymään. Lisäksi ruhon hävittäminen olisi tuot-

tanut ongelmia, koska vastaajalla ei ole omaa maata mihin haudata hevosen ruho. Teurastus oli yksinkertaisin ja kustannusedullisin vaihtoehto.

Kaksi vastaajaa on valinnut lopetusmenetelmäksi muun kuin teurastuksen. Toinen vastaajista on lopettanut useita hevosia elämänsä aikana ja toinen vain yhden. Yhden hevosen lopettanut vastaaja valitsi lopetusmenetelmäksi eläinlääkärin lääkelopetuksen. Hevonen oli jo vanha, eikä päässyt enää laitumella ylös, joten se oli ainoa vaihtoehto siinä tilanteessa. Toki hevonen oli perheenjäsenille rakas, eikä teurastus olisi luultavasti tullut kyseeseen tunnesyistä johtuen. Toinen vastaaja suosii nopeaa ja helppoa lopetusmenetelmää. Hänellä on tapana lopettaa hevoset itse. Ensin hevonen rauhoitetaan, jonka jälkeen osaava aseenkäsittelijä ampuu hevosta päähän. Ruhot haudataan tai käytetään hyödyksi.

8.3 Vastaajien suhtautuminen teurastukseen

Kaikilla vastaajilla on positiivinen suhtautuminen hevosten teurastukseen. Myös heillä, jotka eivät ole vieneet hevosia teurastamolle. Teurastuksen valinneet vastaajat kokivat teurastuksen hyvänä vaihtoehtona, koska hevosen liha saadaan hyötykäyttöön. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että se on myös vaivaton tapa itselle päästä hevosen ruhosta eroon. Kaksi vastaajista näkee teurastuksen myös ekologisena ja nopeana lopetusmenetelmänä. Vastaajat, jotka eivät ole vieneet hevosia teuraaksi, kokivat myös teurastuksen asiallisena ja nopeana lopetusmenetelmänä hevosen kannalta.

8.3.1 Teurastuksen hyvät ja huonot puolet

Hevosensa teuraaksi vieneiden vastaajien kokemukset olivat pääosin pelkästään hyviä. Vastauksissa toistui lihan hyötykäyttö, vaivattomuus ja hevosystävällisyys. Kaikki tuntuivat arvostavan sitä, että hevonen ei tajua mitä tulee tapahtumaan ja lopetus tapahtuu nopeasti. Huonoja puolia itse teurastuksessa ei koettu olevan, mutta yksi vastaaja oli sitä mieltä että pitkä matka teurastamolle voi olla joidenkin kohdalla huono puoli, etenkin jos hevosella on vaivoja. Yksi vastaaja koki myös,

että ihminen itse voi olla ongelma, koska on etäännytty luonnon kiertokulusta ja otettu itselle rooli, että saa kauhistella asioita.

Yhden hevosensa eläinlääkärin toimesta lopettanut vastaaja piti teurastuksen hyvinä puolina sen nopeutta ja sitä, että kiertolaisia saisi pois markkinoilta. Huonoina puolina hän koki teurastuksen suunnittelun etukäteen ja kyyditysten järjestämisen. Tällä vastaaja ajaa takaa sitä, että jos tulee tilanne että hevonen pitäisi lopettaa melko nopealla aikataululla, niin se ei välttämättä ole mahdollista. Jos suunnitelmissa on lopettaa hevonen tietynä ajankohtana, niin silloin siinä ei ole ongelmaa.

Ampumalla hevosensa lopettava vastaaja kokee teurastuksen asiallisena lopetusmenetelmänä, mutta itselle liian hankalalta verrattuna nykyiseen toimintaan. Hän kokee, että teurastus tulee kalliimmaksi ja on vaivalloisempaa siihen nähden, miten hevosten lopettaminen tällä hetkellä hänen kohdallaan sujuu. Hankaluutena hän kokee sen, että hevosten vaihtuvuuden ollessa suurta, pitäisi uudet ulkomailta tulevat hevoset rekisteröidä aina Hippokseen, jos haluaa viedä ne lopetukseen teurastamolle. Vastaaja on sitä mieltä, että hevosen passin, eli tunnistusasiakirjan pitäisi riittää. Hyvinä asioina hän kuitenkin näkee sen, että teurastamoilla osataan hevosten lopetus nopeasti, ja että liha päätyy hyötykäyttöön.

Hevosilta vaadittavia asiakirjoja ja lääkekirjanpitoa teurastuksen yhteydessä pidettiin pääsääntöisesti hyvänä asiana. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että se on ”välttämätön paha”, mutta totesi paperihommien menevän kaiken muun ohessa. Kaksi vastaajaa koki ne erittäin tärkeiksi, jotta tunnistetaan hevonen mikä on menossa teuraaksi, ja että se on puhdas lääkkeitä lihan mennessä elintarvikekäyttöön. Yksi totesi, että ne ovat pakollisia asioita, jos hevosen haluaa teuraaksi, joten ne on vain tehtävä. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että lääkekirjanpito on ihan hyvä juttu, mutta sen toteuttaminen aukottomasti vaatisi lisäohjeistusta. Tällä hetkellä kaikki eläinlääkärit eivät välttämättä merkitse lääkkeitä ylös hevosen omiin papereihin, vaikka ne klinikalla on oltava hevosen mukana. Tähän toivotaan toimivaa systeemiä, sekä kunnollista tietoa kenen vastuulla lääkkeiden merkitseminen on. Onko vastuu viranomaisella vai hevosen omistajalla?

8.3.2 Hevosenliha elintarvikkeena

Kaikilla haastatteluihin osallistuneilla on myönteinen suhtautuminen hevosenlihaan. Erityisen positiivinen suhde on neljällä vastaajalla, jotka ovat vieneet hevosen teuraaksi. He ovat sitä mieltä, että hevosen liha on äärettömän maukasta ja hyvää lihaa. Osa on ottanut myös oman hevosensa lihoja palautuksena teurastamolta. Itse hevosensa lopettava vastaaja ei koe hevosenlihassa mitään ongelmaa, mutta ei mielellään söisi omaa hevosta, johon on muodostunut vuosien saatossa tunneside. Vastaaja joka on lopettanut yhden hevosensa, on syönyt hevosenlihaa, eikä näin ollen myöskään koe asiassa mitään ongelmallista. Hän on sitä mieltä, että on luonnollista käyttää hyödyksi hevosesta saatava liha, ihan kuin siasta ja naudastakin.

8.4 Teuraaksi viemisen sujuvuus ja ehdot teurastukselle

Kaikki neljä vastaajaa, jotka ovat lopettaneet hevosensa teurastamalla, ovat saaneet teurastusajan sovittua suhteellisen lyhyellä varoitusajalla. Kaikki ovat käyttäneet saman teurastamon palveluita. Se sijaitsee suhteellisen lähellä jokaista vastaajaa. Kolme vastaajaa on kuljettanut itse hevosensa teurastamolle, eivätkä he ole kokeneet siinä mitään ongelmaa, koska matka ei ole pitkä ja hevoset ovat olleet kuljetukseen tottuneita. Yhden vastaajan hevonen matkasi teurastamolle yhteiskuljetuksella. Hänen mielestään kaikki meni helposti, vaikka henkisesti olikin raskasta. Teurastamolle on mahdollista viedä hevonen jo edellisenä iltana odottamaan seuraavana päivänä tapahtuvaa lopetusta, mutta kukaan haastateltavista ei ole sitä mahdollisuutta käyttänyt. Kaksi vastaajaa on sitä mieltä, että haluavat itse kuljettaa hevosensa paikalle, ja olla niin pitkään kuin mahdollista hevosen kanssa, jotta luottavaisuus säilyy loppuun asti.

Toinen vastaajista, joka ei ole vienyt hevosiaan teuraaksi, näkisi teurastuksen olevan mahdollista, jos hevosten rekisteröintikäytäntöä muutettaisiin jollakin tapaa. Hän ei tällä hetkellä koe järkeväksi maksaa rekisteröinti- ja tunnistamismaksua, siksi että saisi hevosen vietyä teurastamoon. Teurastus voisi myös tulla kyseeseen silloin, jos tulee tilanne, että ei voi itse suorittaa lopettamista. Teurastamoilla on osaava henkilökunta ja siellä lopetus tapahtuu helposti. Eläinlääkäriin piikillä

hevosensa lopettanut vastaaja voisi viedä hevosensa teuraaksi, jos hän tietäisi eläimen olevan jo vanha tai jalkavikainen, eikä näin ollen hevosen odotettava elinikä olisi enää pitkä. Myös käyttöarvottoman hevosen hän voisi viedä teurastamolle.

8.5 Teurastuksen kehitysideoita

Kaikki vastaajat kokivat, että he eivät itse teurastukseen osaa tuoda erityisiä kehittämiskohteita. Yksi vastaaja on sitä mieltä, että laki ja elintarvikehygieniä säätelevät hyvin pitkälti prosessin kulkua. Viisi vastaaja toivoisi teurastamoita olevan enemmän ympäri Suomea, mikä voisi omalta osaltaan edistää hevosten teurastamista välimatkojen lyhentyessä. Yksi vastaaja kehittäisi prosessia keventämällä paperibyrokratiaa. Yksi vastaaja toivoo monipuolisemmin teurastusaikoja tarjolle. Tällä hetkellä alueen teurastamo ottaa hevosia vastaan vain yhtenä päivänä viikossa. Toki hän ymmärtää tilanteen, että jos tarjontaa ei ole, niin pienen teurastamon ei ole kannattavaa teurastaa hevosia muuta kuin yhtenä päivänä. Yksi vastaajista kokee koko prosessin sujuvaksi.

Lisäinformaatio nähdään yhdeksi kehittämiskohteeksi. Toivotaan rehellistä tietoa hevosten omistajille siitä miten toimia, jos haluaa hevosensa viedä teuraaksi. Esimerkiksi teurastamon nettisivut voisivat toimia tiedonvälityskanavana. Sieltä voisi löytyä tietoa hevosen tuomisesta, käytännöistä, lopetustavasta ja miksi se on hyvä lopetusmenetelmä verrattuna muihin lopetusmenetelmiin. Lisäksi korostettaisiin myös ekologista puolta. Tärkeää olisi saada tietää myös minne hevosen lihat menevät ja onko mahdollista saada ne palautuksena itselle. Jos tällainen mahdollisuus on, niin miten kustannukset muodostuisivat. Yksi vastaaja toivoisi myös jonkinlaista kuittausta hevosen kuoleman jälkeen vakuutusten lopettamista varten. Teurastamot voisivat myös markkinoida enemmän itseään. Kuluttajien tietoisuuteen tulisi tuoda tietoa, jos tuotteita voi ostaa suoraan teurastamolta.

Kaikki kuusi haastateltavaa ovat sitä mieltä, että teurastusta saataisiin lisättyä hinnan nostolla. Tällä hetkellä hevosesta saa 45 senttiä kilolta. Vastaajat toivovat, että hevosesta saisi kunnon kilohinnan, joka kannustaisi viemään teuraaksi sellaisia hevosia, jotka myydään edullisesti ”kiertoon”. Nyt maksu on niin pieni, että joku saattaa kokea myymisen helpommaksi vaihtoehdoksi, kuin lähteä kuljettamaan

hevosta teurastamolle ilman kunnan korvausta. Aika usein tämän kaltaiset hevoset ovat jollain tapaa viallisia ja päätyvät edullisesta hinnastaan johtuen osaamattomiin käsiin. Kaksi vastaajaa pohtii mahdollisuutta, että hevosella olisi tietty rahallinen arvo, joka maksettaisiin omistajalle kun hevonen viedään teurastamolle. Tämä saattaisi kannustaa vielä parempaan hevosen kohteluun ja oikeanlaiseen hoitoon. Yhden vastaajan ajatus on, että hevosenlihalle tulisi tehdä kysyntää. Hevosenlihan erinomaisuutta nostettaisiin esille trendikkäissä kokkiohjelmissa, ja tätä kautta saataisiin näkyvyyttä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

9.1 Johtopäätökset

Hevosen teurastus koetaan varsin hyvänä lopetusmenetelmänä. Se on nopea ja kivuton, kun lopettajana on ammattitaitoinen ja osaava henkilö. Haastatteluiden perusteella näyttäisi teurastus olevan myös melko käytetty tapa hävittää hevonen. Kehittämisen kohteita teurastukseen liittyen kuitenkin vielä on. Hevosesta saatava hinta on alhainen, mikä omalta osaltaan edesauttaa sitä, että ”pikkuvikaisia” hevosia myydään markkinoilla muutamilla satasilla. Tällainen hevonen päätyy helposti kiertämään ihmiseltä toiselle, vaikka sen kuuluisi laukata ”taivaslaitumilla”. Tässä kohtaa olisi tiedon lisäämisen tarve ja ihmisten asennekasvatuksen ohjaaminen hevosystävällisempään suuntaan. Ihmisen tulisi asettaa hevonen etusijalle, ja toimia epäitsekämmmin. Ehkäpä reilu hinnan nosto kilohintaan antaisi ihmisille kannustuksen käyttää teurastusta enemmän. Vaihtoehtoisesti voisi myös miettiä jonkinlaista teurastusrahaa, jonka hevosen omistaja saisi aina viedessään hevosen teuraaksi, kiertoön laittamisen sijasta. Hintayhtälössä pientä hämmennystä herättää se, että teurastus ja hevosenlihan kysyntä tuntuvat olevan kasvussa, mutta silti nämä seikat eivät ole saaneet hintaa nostettua ylöspäin.

Teurastuksen valintaan lopetusmenetelmänä vaikuttavat osittain tunneasiat. Harrastustaustalla ei niinkään ole merkitystä. Kokenut ravivalmentaja on lopettanut itselleen tärkeitä hevosia eläinlääkärin toimesta kotitalille. Hevoset ovat olleet hyviä juoksijoita, joiden kanssa on koettu paljon hyviä hetkiä, ja tästä johtuen ne ovat saaneet hautapaikan omilta mailta. Sama henkilö suosii myös teurastusta, ja kokee sen hyvänä lopetusmenetelmänä. Ikänsä ratsuhevosia omistanut ja kasvatanutkin vastaaja on sitä mieltä, että teurastus on ainoa hyvä lopetusmenetelmä hevosen kannalta, kuin myös ekologisesti ajateltuna. Ihmisellä on vastuu lopettaa hevonen nopeasti ja kivuttomasti, jolloin teurastus on se vaihtoehto. Teurastamoilla on osaava henkilökunta, joka toimii asiallisesti ja ammattitaidolla lopetustilanteissa.

Lääkekirjanpito ja lääkkeiden seuranta ovat tarpeellisia asioita, etenkin jos hevonen käytetään elintarvikkeeksi. Hevosen omistaja tai haltija on velvollinen pitä-

mään kirjaa hevosella käytetyistä lääkkeistä. Tieto ei tosin tunnu tavoittaneen kaikkia hevosen omistajia. Tällä hetkellä ei oikein ole selvyyttä, kenen vastuulla lääkekirjanpito on. Eläinlääkäreiden tulisi merkitä lääkkeet hevosen tunnistusasiakirjaan, mutta valitettavan usein näin ei kuitenkaan tapahdu. Jos lääkkeitä ei merkitä tunnistusasiakirjaan, vaan erilliselle lomakkeelle, voi sekin tuottaa ongelmia jos hevonen myydään. Erillinen lomake ei välttämättä seuraa hevosta uudelle omistajalle, vaan jää edelliselle omistajalle. Tähän tulisi kiinnittää enemmän huomiota jakamalla tietoutta sekä eläinlääkäreille että hevosten omistajille. Tulisi löytää yhtenäinen sävel ja toimiva systeemi, vaikkapa internetiin. Vaarana voi myös olla, että lisääntyvä tietokoneella olo ja kirjalliset työt vähentävät hevosten teurastusta, koska ei jakseta nähdä vaivaa. Toisaalta yhä enemmän kaikki toiminnot siirtyvät internetiin, niin miksei myös hevosen lääkekirjanpito.

Informaation lisääminen teurastuksesta ja hevosenlihasta on tärkeää. Ekologisuutta, hevosenlihan erinomaisuutta sekä eettistä ja nopeaa lopetustapaa tulee nostaa ihmisten tietoisuuteen. Hinnan noston ohella tiedon lisääminen voisi lisätä teurastusta. Hevosia vastaanottavia teurastamoita pitäisi olla enemmän, ja niin että ne jakaantuisivat tasaisesti ympäri Suomen. Pitkien kuljetusmatkojen lyhentyessä teurastus valikoituisi yhä useammin lopetusmenetelmäksi. Teurastamot voisivat tuotteistaa omaa toimintaa ja tuoda paremmin esiin teurastusprosessin kulkua, alkaen siitä miten hevosen saa tuotua teurastamolle ja mitä sen jälkeen tapahtuu.

9.2 Pohdintaa

Opinnäytetyön aiheen keksiminen oli suhteellisen helppoa. Haasteita kuitenkin tuotti aiheen rajaus sekä punaisen langan löytäminen tutkimukselle. Alkuun pääseminen oli todella hidasta ja vaikeaa, johtuen edellä mainitusta, mutta myös osaltaan siitä, että kirjallisuutta ei juurikaan löytynyt. Tutkimuksen viitekehys rakentui vasta työn edetessä ja teoriapohjaa kirjoittaessa. Viitekehysten valmistuttua, työn kokonaisuus selkiytyi ja antoi uutta potkua kirjoittamiseen.

Haastattelut olivat minulle aivan uusi asia. Ennen haastatteluja olisinkin voinut paneutua hiukan enemmän haastatteluiden teoriaan ja miten ne käytännössä tulisi hoitaa. Olisin voinut myös esittää rohkeammin lisäkysymyksiä ja tarkennuksia joi-

denkin haastateltavien kohdalla. Etenkin tulosten kirjoittamisessa huomasin joissakin kohdissa miettiväni, että olisi pitänyt tarkentaa joitakin kysymyksiä. Aikataulullisista syistä, en kuitenkaan ruvennut enää soittamaan haastateltaville ja kysymään tarkennuksia.

Alkuperäinen ajatus oli, että haastattelisin hevosen omistajia, jotka toimivat enemmän harrastepohjalta. Päädyin kuitenkin valitsemaan henkilöitä, joiden hevosharrastus on tai on ollut ”vakavammalla” asteella. Eli tässä tapauksessa joukossa on alan ammattilaisia ravi- ja ratsupuolelta, sekä harrastajia joilla on pitkä hevostausta. Tästä johtuen lopputuloksena on positiivinen suhtautuminen hevosten teurastukseen. Jos olisin valinnut ryhmäksi ”tavallisia” hevosharrastajia ja hevosen omistajia, olisi tulos saattanut olla negatiivisempi. Tällaisella ryhmän rajauksella oli kuitenkin tarkoituksena selvittää miksi teurastus on valittu lopetusmenetelmäksi, ja miksi se on ollut hyvä vaihtoehto. Lisäksi tällainen ryhmä luo jatkumoa teurastamoille.

Hevosen teurastamisen ympärillä on vielä paljon tutkimista ja kehitettävää. Myös markkinarakoa uusille yritysideoille voisi löytyä. Työn edetessä olikin hankaluuksia pitää omat ajatukset kasassa, ja työ raiteillaan. Teoriaosuutta olisi voinut laajentaa ja syventää entisestään, mutta aikataulu ja oma jaksaminen rajoittivat teorian kirjoittamista.

Työ oli pitkän aikavälin prosessi, joka näkyy tekstin laadussa. Alkuaikana kirjoitettu teksti tuntui paikoitellen epäolennaiselta ja jollain tapaa väkinäiseltä. Tämä johtui varmasti siitä, että rutiinia tämän kaltaiseen kirjoittamiseen ei ollut. Osiltaan myös oman tiedon lisääntyminen ja varmuus opituista asioista aiheutti sen, että tekstin laatu vaihteli alun ja lopun välillä.

Opinnäytetyön teoriaa ja tuloksia voisi parannella ja kehitellä loputtomiin, mutta lopputulokseen olen tyytyväinen. Työ tukee myös omaa suuntautumistani ja mielenkiinnon kohteitani. Prosessi antoi paljon uusia ajatuksia ja lisäsi omaa tietämystä ja osaamista. Nyt jos aloittaisin saman prosessin alusta, osaisin ottaa paljon rennommin sekä olisin vähemmän itsekriittinen.

LÄHTEET

- Airaksinen, S. 2005. Hevosen hävittäminen. [Verkkojulkaisu]. Hevostietokeskus. [Viitattu 3.12.2013 ja 29.11.2014]. Saatavana: http://www.hevostietokeskus.fi/uploads/files/hevosen_havittaminen.pdf
- Airaksinen, S. & Heiskanen, M-L. 2013. Tallinhoitajan opas. Hevostietokeskuksen julkaisuja 13. Suomen Hevostietokeskus ry. Joensuu. Kopijyvä Oy.
- Elintarvikkeiden alkutuotanto. 16.8.2012. [Verkkosivusto]. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 28.1.2014]. Saatavana: <http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/alkutuotanto/>
- Haavikko, R. 2003. Hevonen taiteessa, runoudessa, historiassa. Helsinki. WSOY.
- Hevosalan peruslukuja. [Verkkosivusto]. Suomen Hippos Ry. [Viitattu 30.9.2013]. Saatavana: http://www.hippos.fi/suomen_hippos_ry/hevosalan_tunnusluvut/hevosalan_perusluvut
- Hevoseläimet. 10.2.2012. [Verkkosivusto]. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 7.10.2013]. Saatavana: <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ja+elainten+pito/merkitseminen+ja+rekisterointi/hevoselaimet/>
- Hevoselihaa sisältävät elintarvikkeet. 16.4.2013. [Verkkosivusto]. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 22.4.2013]. Saatavana: http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/tuonti_ja_vienti/eu_n_jasenmaat_norja_ja_sveitsi/ensisaapumisvalvonta/usein_kysyttya/hevoseliha/
- Hevosen poisto. [Verkkosivusto]. Suomen Hippos ry. [Viitattu 11.12.2013]. Saatavana: http://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosen_hyvinvointi/hevosen_poisto
- Hevosia vastaanottavia teurastamoja. [Verkkosivusto]. Suomen Hippos ry. [Viitattu 13.10.2014]. Saatavana: http://www.hippos.fi/rekisterointi_ja_omistaminen/hevosen_hyvinvointi/teurastamot
- Hevostallin omavalvonnan kuvaus ja alkutuotannon toimijan kirjanpito. [Verkkojulkaisu]. Suomen Hippos ry. [Viitattu 28.1.2014]. Saatavana: <http://www.hippos.fi/files/1327/alkutuotannontoimijoidenilmo-ohje.pdf>

- Hevostalous lukuina 2013. [Verkkojulkaisu]. Suomen Hippos ry. [Viitattu 10.10.2014]. Saatavana: http://www.hippos.fi/files/8773/Hevostalous_lukuina_2013_web.pdf
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, Oy Yliopistokustannus, Hyy-yhtymä.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud.p. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Hyvä hevosenpito: Opas hevosen arkeen. Toim. Nina Lehmonen. Julkaistu 2013. [Verkkojulkaisu]. Suomen Hippos ry. [Viitattu 11.12.2013 sekä 18.12.2013]. Saatavana: http://www.hippos.fi/files/6511/hyvahevosenpito_web_130326ik.pdf ISBN 978 - 952 - 99858 - 4 - 5
- Hyvät pihvit tehdään hevosenlihasta. 22.2.2013. [Verkkosivusto]. Hevostietokeskus, neuvonnan ja koulutuksen kehittämissyksikkö. [Viitattu 24.4.2013]. Saatavana: <http://www.hevostietokeskus.fi/index.php?tid=388>
- Ijäs, T., Leino, P. & Åkerström, A. 2001. Lihankäyttöopas. Helsinki. Otavan Kirjapaino Oy.
- Ijäs, T. & Välimäki, M-L. 2008. Tunne elintarvikkeet. 2. p. Helsinki. Otavan Kirjapaino Oy.
- Laine, K. 2010. Hevosen teurastus ja sen lihan elintarvikekäytön mahdollistavat tekijät. Laurea-ammattikorkeakoulu. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Leinonen, R-M. 2010. Ihmisen ja hevosen suhteen muuttuminen. Julkaisussa: Toim. Anneli Hopponen. Maataloustieteen päivät 2010 [Verkkojulkaisu]. Suomen Maataloustieteellisen Seuran julkaisuja no 26. [Viitattu 18.10.2013]. Julkaistu 11.1.2010. Saatavana: <http://www.smts.fi/jul2010/esite2010/030.pdf>. ISBN 978 - 951 - 9041 - 54 - 4.
- Lihan kulutus Suomessa kg/hlö. [Verkkosivusto]. Lihatie-dotus. [Viitattu 9.10.2013]. Saatavana: http://www.lihatiedotus.fi/www/fi/tilastot/lihan_kulutus_suomessa.php
- Mäntsälän lemmikkilehto. Hevosten tuhkaus. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. [Viitattu 17.12.2013]. Saatavana: <http://www.lemmikkilehto.fi/index.html>
- Pitkänen, S. 2013. Kotimaista hevosta mahtuisi lisää lautasille. Maaseudun tulevaisuus 22.2.2013. 6.

- Raia, P. 2014. Omnibus Bill Passes, Nixes Horse Processing. 20.1.2014. [Verkk-artikkeli]. [Viitattu 23.1.2014]. Saatavana: <http://www.thehorse.com/articles/33245/omnibus-bill-passes-nixes-horse-processing>
- Schuurman, N. 2012. "Hevoset hevosina": Eläimen ja sen hyvinvoinnin tulkinta. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, 2012. Väitöskirja.
- Selvitys eri vaihtoehtoista hevosen teurastamisen järjestämiseksi. Työryhmämuis-tio mmm 2007:17. [Verkkajulkaisu]. Helsinki 2007. Maa- ja metsätalousministe-riö. [Viitattu 11.10.2013 sekä 17.12.2013]. Saatavana: http://www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/tyoryhmamuistiot/2007/5rZlhum1r/trm2007_17_hevosten_teurastaminen.pdf
- Trichinella spiralis. 25.5.2012. [Verkkosivusto]. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 24.4.2013]. Saatavana: http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen/tietopaketti/elintarvikkeiden_riski- ja_vaaratekijat/mikrobiologiset_vaaratekijat/ruokamyrkytyksia aiheuttavia lois ia /trichinella spiralis

LIITTEET

Liite 1. Alkutuotannon toimijaksi ilmoittautuminen

Liite 2. Omavalvonnan kuvaus

Liite 3. Ketjuinformaatio-lomake

LIITE 1 Alkutuotannon toimijaksi ilmoittautuminen

Lomake tulee toimittaa oman kunnan elintarvikeviranomaiselle.

Lomake on sähköisessä muodossa, joten voit täyttää sen ennen allekirjoittamista ja tulostamista!

ALKUTUOTANNON TOIMIJOIDEN ILMOITTAUTUMINEN ELINTARVIKEVIRANOMAISELLE

Elintarvikelaissa (23/2006) säädetään alkutuotannon toimijan velvollisuudesta ilmoittaa alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta elintarvikeviranomaisille.

Elintarvikelain mukaan alkutuotannon toimijalla tulee olla toiminnastaan kirjallinen Omavalvonnan kuvaus. Toimijan kuvaus tulee tarvittaessa olla esitettävissä volvovalle viranomaiselle.

Ohje omavalvonnan kuvauksen laatimiseksi on liitteenä.

ALKUTUOTANNON TOIMIJA

Nimi/ Yritys/ Tilan nimi

Osoite

Asiakas/ tilatunnus

Yhteyshenkilö

Puhelinnumero

Sähköposti

HARJOITETTAVA TOIMINTA

Hevostila

Päiväys _____

Paikka _____

Allekirjoitus

Nimenselvitys

LIITE 2 Omavalvonnann kuvaus

Hevostallin omavalvonnann kuvaus ja alkutuotannon toimijan kirjanpito

ALKUTUOTANNON TOIMIJA

Nimi / Yritys / Tallin nimi:

Osoite:

OMAVALVONTA

Omavalvonnasta vastaava henkilö:

Omavalvonnann tarkoitus: Tallin omavalvonnann avulla pyritään varmistamaan hevosten hoidon ja ruokinnann korkea laatu. Omavalvonnann avulla varmistetaan mahdollisesti myöhemmin teurastettavaksi toimitettavien hevosten lihan elintarvikehygieeninen laatu.

1. Tallin puhtaana pito

Karsinat siivotaan ja kuivitetaan päivittäin. Heinien ja muiden rehujen säilytystilat pidetään puhtaina eikä rehuvarastossa säilytetä ylimääräisiä tavaroita. Hevosten juoma- ja ruoka-astioiden puhtaus tarkastetaan päivittäin ja ne pestään tarvittaessa. Koko talli pestään ja desinfioidaan vähintään kerran vuodessa ja lisäksi tarvittaessa.

2. Laitteiden ja kuljetusvälineiden puhtaana pito

Hevoskuljetusauto siivotaan jokaisen käyttökerran jälkeen. Hevoskuljetusauto pestään ja desinfioidaan tarvittaessa. Rehukärryt pestään säännöllisesti.

3. Hevosten puhtaanapito

Hevoset harjataan päivittäin ja pestään tarvittaessa.

4. Rehun ja veden aistinvaraisen laadun valvonta

Talliin tulevan heinän laatu tarkastetaan heinäkuorman saapuessa. Talliin otetaan vastaan vain vihreää, pölytöntä, hyväntuoksuista heinää, jossa ei ole hometta tai muita epäpuhtauksia. Heinän laatu arvioidaan aistinvaraisesti. Kaura tulee sopimustuottajalta pussitettuna. Jokainen kauraerä tarkastetaan aistinvaraisesti erän saapuessa ja vain hyvälaatuinen kaura otetaan vastaan. Talliin tulee vesi kunnan verkostosta.

5. Jyrsijöiden ja muiden haittaeläinten torjunta

Rehut säilytetään tiloissa, joihin pääsy on linnuilta ja jyrsijöiltä mahdollisimman hyvin estetty. Tallissa ja tallirakennuksen lähistöllä on rotanmyrkkylaatioita, jotka on suojattu siten, etteivät muut eläimet tai ihmiset pääse myrkyä kanssa kosketuksiin. Kärpästen torjumiseksi karsinat puhdistetaan lannasta päivittäin ja talli pidetään siistinä.

6. Jätteiden käsittely

Tallissa on roska-astiat, jotka tyhjenetään niiden täytyessä isompaan ulkona olevaan koontisäiliöön. Koontisäiliö tyhjenetään jätteenkuljetusfirman toimesta kerran viikossa. Lanta kuljetetaan kottikärryillä erilliseen lantalaan ja lantala tyhjenetään aina tarvittaessa.

7. Elintarviketurvallisuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi tehtävät toimet uuden hevosen saapuessa talliin

Uuden hevosen saapuessa talliin selvitetään missä tallissa hevonen on aiemmin asunut ja hevosten yleinen terveystilanne siellä. Erityisesti selvitetään onko lähtötallin hevosissa esiintynyt tarttuvia tauteja. Uuden hevosen saapuessa talliin on sillä aina mukana hevospassi ja lääkityskirjanpidon tiedot vähintään kuuden viimeisen kuukauden ajalta.

8. Eläinlääkkeiden, kasvinsuojeluaineiden, lannoitteiden ja muiden vaarallisten kemikaalien käyttö ja säilytys

Tallissa ei käytetä eikä säilytetä kasvinsuojeluaineita eikä lannoitteita. Hyönteismyrkyt ja haittaeläinten torjunta-aineet säilytetään lukitussa tilassa hevosten ulottumattomissa. Eläinlääkkeet säilytetään lukittavassa lääkekaapissa ja niitä käytetään eläinlääkärin ohjeen mukaisesti. Kaikista hevosten lääkityksistä tehdään merkintä hevoskohtaiseen lääkityskirjanpitoon. Vanhentuneet eläinlääkkeet toimitetaan apteekkiin hävitettäväksi.

9. Tallityöntekijöiden perehdyttäminen elintarvikehygieniaan ja tartuntatautiin torjuntaan

Omavalvonnasta vastaava henkilö käy läpi kerran vuodessa omavalvonnan kuvauksen kaikkien työntekijöiden kanssa. Omavalvonnan kuvaus käydään läpi lisäksi uusien työntekijöiden kanssa heti työsuhteen aluksi. Tartuntatautiin torjumiseksi tallilla on työntekijöiden käytössä ”Hevosen tarttuvat hengitystiesairaudet -opas”, jossa on yksityiskohtaiset ohjeet tarttuvien tautien vastustamiseksi.

KIRJANPITO

Tallissa pidetään kirjaa seuraavista asioista:

Hevosten lääkitys

Hevostenlääkityksistä pidetään hevoskohtaista kirjanpitoa. Lääkityskirjanpidosta ilmenee lääkityksen hevosen nimi, lääkkeen antopäivämäärä, lääkkeen nimi ja määrä, lääkkeen teurasvaroaika sekä lääkkeen myyjän nimi. Kaikki hevoselle annetut lääkitykset, myös loishäädöt ja rokotukset, kirjataan ylös.

Rehut

Hevosille syötetyistä rehuista pidetään kirjaa. Rehukirjanpidosta ilmenee tallille toimitettujen rehujen nimi, valmistaja, toimituspäivämäärä ja toimittaja. Käytännössä rehukirjanpitoa kannattaa pitää säilyttämällä ostettujen rehujen kuitit ja merkitsemällä ylös tallissa käytetyt itse tuotetut rehut.

Hevosten terveys

Eläinlääkärin hevosille tekemät taudinmääritykset, jotka voivat vaikuttaa lihan elintarvikehygieeniseen laatuun kirjataan ylös (esim. hevosessa todettu salmonellatartunta). Hevosille tehdyt eläinlääkinnälliset hoidot ja hevosista otetut näytteet tuloksineen kirjataan ylös. Käytännössä hevosten terveyteen liittyvä kirjanpito koostuu eläinlääkäriltä saaduista hoitoselvityksistä ja hevosista otettujen näytteiden laboratoriotuloksista. Nämä tiedot voidaan kerätä samaan paikkaan kuin hevosten lääkitystiedot.

Tallin hevoset

Uuden hevosen tullessa talliin kirjataan ylös hevosen nimi, saapumispäivämäärä ja paikka, josta hevonen tuli. Muut tarvittavat tiedot löytyvät hevosen passista. Hevosen lähtiessä tallista kirjataan ylös hevosen nimi, lähtöpäivämäärä ja määränpää (esim. uusi talli tai teurastamo).

Lihantarkastuslöydökset

Jos tallista teurastettavaksi lähteneistä hevosista löytyy lihantarkastuksessa muutoksia, jotka johtavat koko ruhon tai tiettyjen ruhon osien hylkäämiseen tulee näistä lihantarkastuslöydöksistä pitää kirjaa. Käytännössä mapitetaan teurastamolta saatu tieto hevosen lihantarkastuslöydöksistä ja tämä tieto annetaan teurastamolle seuraavia hevosia teurastettavaksi vietäessä.

Kasvinsuojeluaineet

Jos tilalla käytetään kasvinsuojeluaineita tai biosideja kirjataan niiden määrä ja käyttöpäivämäärä ylös.

LIITE 3 Ketjuinformaatio-lomake

Elintarvikeketjua koskevat tiedot alkuperätilalta teurastamoon

(alkuperätilalla tarkoitetaan tässä lomakkeessa tilaa, jolta hevonen lähetetään teurastamoon)

1. Asiakirjan numero/viitenumero (teurastamo täyttää)

2. Hevosen alkuperätilan yhteystiedot

3. Teurastamon yhteystiedot

4. Hevosen nimi ja rekisterinumero

5. Sellaisten tautien, jotka voivat vaikuttaa lihan turvallisuuteen, esiintyminen alkuperätilalla viimeisen vuoden aikana:

Tauti: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

6. Tilanne hevosen alkuperätilalla tai alueen hevosten terveystilanne:

Voimassa olevat, eläintautilain (55/1980) nojalla annetut rajoittavat määräykset: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

7. Muut seikat, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti lähetettävistä hevosista saatavien elintarvikkeiden turvallisuuteen, tai joiden perusteella voi epäillä tautia tilalla: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

8. Hevosen terveydentila:

Alkuperätilalla havaitut poikkeamat lähetettävän hevosen terveydessä ja kunnossa tietojen toimitamisen ajankohtana: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

9. Hevosien lääkintä varoajallisilla lääkkeillä viimeisen kuuden kuukauden aikana:

Pvm: _____ Lääke: _____ Lääkkeen varoaika: _____
 Pvm: _____ Lääke: _____ Lääkkeen varoaika: _____
 Pvm: _____ Lääke: _____ Lääkkeen varoaika: _____

Hevosella on ollut useampia lääkityksiä kuuden kuukauden aikana, tiedot liitteenä olevassa kopi-
 ossa hevosien lääkekirjanpidosta

Ei ilmoitettavia tietoja

10. **Hevoselle ei ole annettu varoajallista rehua viimeisten kolmen kuukauden aikana.**
 Varoajallisen rehun antaminen ei automaattisesti estä teurastusta. Jos hevoselle on annettu varo-
 ajallista rehua, tulee siitä ilmoittaa nimi, valmistaja, varoaika sekä käytön lopettamisajankohta tä-
 män lomakkeen liitteenä.

11. Tiedot ja tutkimustulokset alkuperätilalla hevosista otetuista seuraavista näytteistä:

a) taudinaiheuttajien toteamiseksi viimeisen kolmen kuukauden aikana otetut näytteet silloin, kun
 löydökset voivat vaikuttaa hevosesta saatavien elintarvikkeiden turvallisuuteen.

Taudinaiheuttaja ja tutkimustulos (todettu/ei todettu): _____

Ei ilmoitettavia tietoja

b) kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisen tai lihantarkastuksen yhteydessä viimei-
 sen vuoden aikana otetut näytteet silloin, kun tutkimuksissa todetaan vierasta ainetta yli maa- ja
 metsätalousministeriön vierasaineasetuksessa 1/EEO/2007 sallitun määrän.

Todettu vieras aine: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

12. Alkuperätilan muissa hevosissa todetut lihantarkastuslöydöt viimeisen vuoden aikana:

Alkuperätilan muissa hevosissa todetut lihantarkastuslöydökset, jotka ovat samasta syystä aiheut-
 taneet useita koko ruhon tai osaruhon hylkäyksiä samassa teurastuserässä taikka toistuvia koko
 ruhon tai osaruhon hylkäyksiä eri teuraserissä: _____

Ei ilmoitettavia tietoja

13. Sen eläinlääkärin nimi ja yhteystiedot, jonka palveluja alkuperätilalla tavallisesti käytetään:

14. Lisätiedot

15. Allekirjoitus

16. Päiväys
